

Ezen a mai napon kettős hagyományőrző feladatot valósítunk meg: egyrészt megemlékezünk az 1848-49-es forradalomról és szabadságharcról, másrészt lehetőséget adunk erre a megemlékezésre a Hollandiába szakadt magyaroknak is, hogy ezt a hagyományt itt is, Hollandiában is megőrizhessék és továbbadhassák utódaiknak.

Mi a hagyomány? Meghatározása a következő: hagyomány alatt általában az elődök örökségéből azokat a cselekvéseket, dolgokat értjük, amelyeket nemzedékről nemzedékre változatlan formában tesznek és készítenek az adott társadalom tagjai szociokulturális öröklés alapján.

A szociokulturális öröklés pedig azt jelenti, hogy az ember beleszületik egy adott társadalomba és tovább viszi ősei hagyományait. Éppen ezért kell kihangsúlyozni: az, hogy most itt, Amszterdamban, a Hungaria Club 1929 klubtermében összegyűlve megemlékezünk a márciusi eseményekről, különleges és nagy jelentőségű; azt bizonyítja, hogy milyen erősen élt ez a tradicionális szellemi örökség azokban, akik 1929-ben megalapították a Hungaria Clubot, és attól kezdve minden évben megemlékeztek és még mindig megemlékeznek márciusról. És ez szintén hagyományainkhoz tartozik. A hollandiai magyarság hagyományaihoz. És amikor 1957-ben a Hungaria Club a Mikes Kelemen Körrel karöltve megalapította a Hollandiai Magyar Szövetséget, egész Hollandiát átfogó szervezetet alapított, és együtt, az egész hollandiai magyarságnak tette lehetővé az országos megemlékezést, egy több évtizedes hagyomány folytatását és tiszteletben tartását. A jelenlevők közül sokan beleszülettek abba a társadalomba, ahol március a nagybetűs Hagymány része, ám elszakadva az óhazától a hagyományőrzés gyakorlása már különleges kincsnek számít, amit nagy figyelemmel kell ápolnunk. Ugyanis ez nem magától értetődő dolog. Ezt kell megértenünk és realizálnunk és akkor azt is megértjük, miért két nagybetűs Hagymány ötvöződik a mai napon.

Amikor 1848 március 15-én a Nemzeti Múzeum lépcsőjén Petőfi Sándor elszavalta Nemzeti Dalát, nem gondolta, hogy még 177 év után is minden évben lesznek olyanok, akik szintén elmondják versét; Petőfi nagybetűs Hagymányt teremtett.

Mindannyian, akik magyar háttérrel rendelkeznek, azonosulnak a következő szavakkal:

Talpra magyar, hí a haza,
Itt az idő, most vagy soha!

Rabok legyünk, vagy szabadok?

Ez a kérdés, válaszatok! -

A magyarok istenére,

Esküszünk,

Esküszünk, hogy rabok tovább

Nem leszünk!

A Napóleoni háborúkat követő évtizedeket erőszakos, a régi rend visszaállítását célzó törekvések jellemezték. A régi rendet csak ideig-óráig sikerült visszaállítani, de a gazdasági és társadalmi fejlődést már nem. Magyarországon a napóleoni háborúk következménye politikai és gazdasági válság volt. Vagyis helyreállt az abszolutizmus és a magyar nemesség elszegényedett. Európában pedig az 1820-as évektől forradalmak zajlottak, ezért az osztrák államot államcsőd fenyegette. Ennek következménye pedig Magyarországon az volt, hogy az osztrák császár országgyűlést hívott össze Pozsonyba, gazdasági és politikai reformok előkészítésére. Ez a magyarországi reformkor kezdete, amely 1848. március 15-én ért véget.

A forradalom nem tört ki csak úgy, hirtelen; A magyarországi társadalmi és gazdasági helyzet Európa közepén már nagyon elütött a nála sokkal fejlettebb Nyugat-Európai országokétól. Ezekben az országokban a polgári fejlődés erőteljesebb volt, ahogy a feudalizmus megszűnésére való törekvések is. A soknemzetűségű Magyarországon nem létezett modern értelemben vett polgárság, a nemesség és a jobbágyság közötti ellentétek pedig egyre jobban kiéleződtek. Egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy mélyreható változásokra van szükség. A haza nagyjai, Széchenyi és Kossuth felismerték, hogy a társadalmi-gazdasági helyzet visszáságai megoldásra várnak.

A reformmozgalom megindítója, gróf Széchenyi István, a modernizálás híve volt, de az ország jövőjét csak a Habsburg birodalmon belül tudta elképzelni, míg Kossuth Lajos, a XIX. század legnagyobb hatású politikusa független Magyarországot akart. A reformkor vívmányai közé tartozik például, hogy 1825-ben, kétszáz éve megalapították a Magyar Tudományos Akadémiát, és 1844-ben, a forradalom küszöbén a magyar lett a hivatalos államnyelv, valamint elismerték a polgári jogegyenlőséget. A nemzetiségi kérdés viszont kiéleződött. A XIX. század a nemzetek öntudatra ébredésének kora, és a népek megkezdték népi kultúrájuk értékeinek gyűjtését. A magyar liberális nemesség azonban nem ismerte el a nemzetiségi kérdést; koncepciójuk az egy állam-egy nemzet volt. A népek közötti

feszültség éppen akkor jutott a csúcspontra, amikor összefogásra, egységre lett volna szükség, vagyis a forradalom és szabadságharc idején, 1848-49-ben. Egyszerűen mondva: ami a nemzetiségi kérdést illeti, nem volt jó az időzítés.

Nyugat-Európa forrong, a népek nemzeti öntudatra ébrednek, és mint ahogy Metternich megjegyezte: Magyarország a forradalom küszöbén áll; ezek és az 1848. februári párizsi és ezt követően a március 13-i bécsi forradalom képezték a forradalom kitörésének termékeny talaját 1848 március 15-én. A forradalom vezetői: Batthyány Lajos, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Széchenyi István, Szemere Bertalan, Eötvös József és mások. A pesti radikális forradalmi ifjúság, akikre Kossuth támaszkodott, érvényt szerzett a 12 pontnak és a forradalom vér nélkül győzött. Petőfi azt írta: nem elég foltozgatni a haza ütött-kopott bocskorát. Ezt tettekben bizonyították a márciusi ifjak, amikor a Pilvax Kávéházból kiindulva, hatalmas tömeggé nővé, cenzori engedély nélkül kinyomtatták a 12 pontot, az ikonikussá vált Nemzeti Dalt, Táncsicsot kiszabadították a börtönből, megszervezték a nemzetőrséget, hogy csak néhány vívmányt említsek.

Föltámadott a tenger,
a népek tengere,
ljesztve eget-földet,
Szilaj hullámokat vet
rémítő ereje.

Látjátok ezt a táncot?
Halljátok-e zenét?
Akik még nem tudtátok,
most megtanulhatjátok,
Hogyan mulat a nép.

írja Petőfi, mintegy helyzetjelentésként, a *Föltámadott a tenger...* című versében.

Mivel a forradalom a cári Oroszország határáig győzött, a bécsi udvar nem merte megtagadni az országgyűlés kérését: kimondták a törvény előtti egyenlőséget, felszabadították a jobbágyokat, törvénybe iktatták a közteherviselést és megszervezték a magyar országgyűlésnek felelős, független kormányt. Lerombolták a hagyományos rendi struktúrát.

Nem az a célom, hogy most részletezzem a márciusi forradalom és az ezt követő szabadságharc történéseit. 1849. április 14-én kimondták a Habsburg-ház trónfosztását. A kezdeti sikerek után a szabadságharcot leverték, a belső

ellentétek és a külső túlerő végül a világosi fegyverletételhez vezetett 1849. augusztus 13-án, majd pár hónapra rá, 1849. október 6-án a 13 vértanú és Batthyány Lajos kivégzéséhez Aradon. A szabadságharc leverését Haynau rémuralma követte. A szabadságharc elvesztése és az ezt követő megtorlás a „kollektív trauma” kategóriába tartozik.

A Függetlenségi Nyilatkozattal azonban nem mindenki értett egyet; egyre hangosabbak lettek a 'belső bitangok' és a békepárt kereste a kiegyezéshez vezető utat. Ennek a lehetőségnek a megvalósítását gyorsította meg a birodalmat ért két nagy veszteség, az utóbbi a porosz-osztrák háború 1866-ban, amit Ausztria elvesztett és a konfliktusból legyengülve került ki. Ausztriát túl nagy veszteség érte, kénytelen volt politikai engedményeket tenni. A császár tudta, hogy nagyhatalmi pozícióját nem őrizheti meg Magyarország nélkül. A Kiegyezés 1867-ben ugyan nem biztosította Magyarországnak a teljes függetlenséget, de reális kompromisszum volt és megnyitotta az utat a gazdasági és társadalmi fejlődéshez. Az Osztrák-Magyar Monarchia az európai egyensúly fontos tényezője lett.

Az első világháború után 30.000 magyar gyereket hoztak Hollandiába, akiket holland családok fogadtak be, és a legtöbbször Hollandiában maradt. 1929-ben az immár felnőtté vált vonatgyerekek megalapították Amszterdamban a Hungaria clubot. Az anyaországtól messze, de gyökereiket nem feledve, szent feladatuknak tekintették, hogy egy kis Magyarországot hozzanak létre itt, Hollandiában. Kezdetől fogva minden évben méltó keretek között emlékeztek meg a forradalomról és a szabadságharcról, emlékeztek meg hőseire, a szabadságukért küzdőkre. Az alapítókban elevenen élt magyarságuk. Büszkeséggel és hálával idézték fel a magyar történelem eme korszakát.

Köszönet illeti azokat, akik tovább folytatva ezt a hagyományt, évtizedeken keresztül gondoskodtak arról, hogy a Hollandiában élő magyarság otthon érezze magát, hagyományait ápolhassák. Ezúton szeretném megköszönni a Hollandiai Magyar Szövetség és a Hungaria club nevében Kántás Pálnak, Urbán Ákosnak és Berkó Józsefnek, akik most itt ünnepelnek velünk, lelkes és odaadó munkájukat. Kántás Pál 25 évig, volt a Hungaria club elnöke, Berkó József 40 évig, volt a Hungaria club pénztárosa és Urbán Ákos, 10 évig volt a Hollandiai Magyar Szövetség elnöke. Példaképpül szolgálnak a helyükbe lépőknek. Azt remélem, hogy

az őket követő generáció tovább viszi lelkes munkájukat, és még sok-sok éven keresztül folytathatjuk a kettős hagyományt, ünnepelhetjük a hollandiai magyarság körében március 15-ét.

Köszönöm figyelmüket.

Hoeks Györky Zsuzsa, az amszterdami Hungaria Club 1929 elnöke és a Hollandiai Magyar Szövetség elnökének ünnepi megemlékező beszéde, mely elhangzott a 2025. március 15-én